

УДК 330.3 : 502.3

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.С. Дем'янюк

кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник

О.І. Дребот

доктор економічних наук, старший науковий співробітник

Інститут агроекології і природокористування НААН

Проаналізовано місце Київської області в рейтингу областей України за показниками (індикаторами) сталого розвитку, розрахованими Світовим центром даних з геоінформатики та сталого розвитку. Показано місце України в міжнародних рейтингах. На найближчу перспективу орієнтирами розвитку Київської області вибрано шлях загальносвітового вектора розвитку на засадах збалансованого поєднання економічних, екологічних і соціальних складових.

Ключові слова: збалансований розвиток, Київська область, індекс сталого розвитку, якість життя, стратегічні цілі розвитку.

.....

Людство пройшло тривалий шлях до усвідомлення неминучості глобальної екологічної кризи, взаємозалежності діяльності людини і стану навколишнього природного середовища та необхідності розроблення нової стратегії розвитку. Такою стратегією став сталий (збалансований) розвиток як основна парадигма сучасного розвитку суспільства [5–7, 11].

Україна приєдналася до низки міжнародних угод та ініціатив з питань збалансованого розвитку, проте досі в державі немає єдиної концепції, стратегії та плану дій [11]. Але всі питання збалансованого розвитку дуже актуальні для України та окремих її регіонів, оскільки наочно простежується неузгодженість темпів економічного розвитку і вимог екологічної безпеки, домінування природомістких галузей з високою часткою ресурсо- та енергомістких застарілих технологій, сировинна орієнтація експорту, відсутність культури праці та споживання тощо, що призвело до формування техногенного типу економічного розвитку. Як наслідок, антропогенне і техногенне навантаження на довкілля та використання природних ресурсів наближаються (а в окремих регіонах уже наблизилися) до граничної межі екологічної стійкості. В Україні за наявності значних просторових економічних і соціальних диспропорцій існує феномен невідповідності між економічною потужністю регіону та його показниками соціального благополуччя та якості життя [9].

Для управління процесом переходу до збалансованого розвитку та оцінювання ефективності використовуваних засобів встановлюються цільові орієнтири, які можуть бути виражені в інтегральних показниках та ха-

рактеризувати [6]: якість соціального розвитку суспільства в межах певної території; якість навколишнього природного середовища; показники еколого-економічної ефективності виробництва і споживання; якість життя населення. Однак існують певні складнощі в розробленні систем оцінювання показників збалансованого розвитку, адаптованих до національних природоохоронних пріоритетів, національної та регіональної екологічної, економічної та соціальної політик; оцінювання екологічності (безпечності) продукції, впливу продукційних систем протягом життєвого циклу на людину та навколишнє природне середовище; застосування метрик збалансованого розвитку до обмеженої, локальної області (підприємства, міста, регіону тощо).

Сталий (збалансований) розвиток оцінюють за допомогою відповідного індексу (I_{sd}) в просторі трьох вимірів: економічного (I_{ec}), екологічного (I_e) та соціального — інституціонального (I_s). Цей індекс є вектором, норма якого визначає рівень сталого розвитку, а його просторове положення в системі координат (I_{ec} , I_e , I_s) характеризує міру «гармонійності» цього розвитку (ступінь гармонізації сталого розвитку — G) [10].

Місце України в міжнародних рейтингах з питань оцінювання впровадження принципів збалансованого розвитку, екологічної політики та забезпечення екологічної безпеки, на жаль, перебуває за серединною межею з наближенням до низьких показників, Україна за даними Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку, в 2013 р. посідала 70 місце в рейтингу країн світу за показником індексу сталого розвитку (1,883) і відповідно 85 місце за

Таблиця 1

Україна в загальному рейтингу країн світу за індексом сталого розвитку (I_{sd}) [14]

Країна	2005 р.		2013 р.	
	Місце в рейтингу	Індекс сталого розвитку	Місце в рейтингу	Індекс сталого розвитку
Фінляндія	1	0,786	6	2,892
Ісландія	2	0,780	3	2,906
Швеція	3	0,774	2	2,916
Норвегія	4	0,755	4	2,903
Люксембург	5	0,738	8	2,852
Швейцарія	6	0,738	1	2,922
...				
Австралія	9	0,716	5	2,892
...				
Росія	44	0,515	54	1,990
...				
Україна	47	0,485	70	1,883

показником якості життя (0,669) та 48 — за показником безпеки життя (1,214) (табл. 1, рис. 1) [14]. Для порівняння, у країнах Європи індекс сталого розвитку становить: у Швейцарії — 2,922, Швеції — 2,916, Ісландії — 2,906, Норвегії — 2,903, Німеччині — 2,801.

Як видно з рис. 1, за 2005–2013 рр. в Україні відмічено зниження показників компоненти якості життя, при цьому індекс економічного виміру (I_{ec}) знизився з 0,319 до 0,299, екологічного (I_e) — з 0,447 до 0,303, соціально-інституціонального виміру (I_s) — з 0,554 до 0,517.

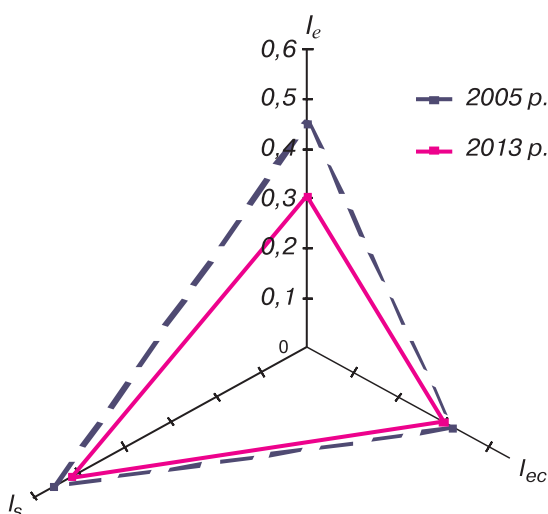

Рис. 1. Зміни показника компоненти якості життя в Україні за 2005–2013 рр. за значеннями індексу економічного (I_{ec}), екологічного (I_e) та соціально-інституціонального (I_s) вимірів

Щодо рейтингу країн європейського континенту, то аналіз широкого спектра комплексних показників, індексів та індикаторів, які застосовуються в метриці сталого розвитку, показали, що Україна за рівнем якості життя, індексу економічного виміру та індексу сталого розвитку міститься нижче за всіх країн Європейського Союзу, а за рівнем безпеки життя випереджає лише декілька країн ЄС — Румунію, Грецію, Болгарію [18].

За індексом екологічної ефективності EPI (Environmental Performance Index), що характеризує екологічну політику держав у різних категоріях, об'єднаних у дві групи (життєздатність екосистеми та екологічне здоров'я), Україна в 2014 р. серед 178 країн світу посідала 95 місце (табл. 2).

Досягнення цілей збалансованого розвитку потребує узгодженості інтересів і можливостей розвитку всієї держави, її окремих регіонів і територій з урахуванням їхньої ієрархічної підпорядкованості. Територіально Україна включає різні кліматичні пояси, має багатонаціональну етнічну структуру, нерівномірне антропогенне й техногенне навантаження на окремі її території, де, залежно від рівня науково-технічного прогресу та соціального розвитку, визначаються різні пріоритетні завдання. Тому регіональний підхід до забезпечення збалансованого розвитку особливо актуальний через диспропорції, нерівномірність та незбалансованість функціонування регіональних систем та узгодженість шляхів вирішення існуючих проблем, оскільки розвиток соціаль-

Таблиця 2

Україна в загальному рейтингу країн світу за індексом екологічної ефективності (ЕРІ)

Країна	2006 р. [17]		Країна	2014 р. [15]	
	Місце в рейтингу	Значення ЕРІ		Місце в рейтингу	Значення ЕРІ
Нова Зеландія	1	88,0	Швейцарія	1	87,67
Швеція	2	87,8	Люксембург	2	83,29
Фінляндія	3	87,0	Австралія	3	82,40
Чехія	4	86,0	Сінгапур	4	81,78
Великобританія	5	85,6	Чехія	5	81,47
...			...		
Росія	32	77,5	Росія	73	53,45
...			...		
Україна	51	71,2	Україна	95	49,01

них, виробничих та інших регіональних процесів зумовлений всією сукупністю суспільно-економічних та екологічних інтересів. Окремі питання збалансованого розвитку в рамках реалізації державної регіональної політики щодо стимулювання розвитку регіонів та подолання депресивності територій окреслено в Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів», який набув чинності з 01.01.2006 р.

У цьому аспекті Київщина — специфічна територія України, оскільки є центральною областю, де розташована столиця і низка промислових міст, є радіаційно забруднені території, значна автотранспортна мережа та об'єкти підвищеної небезпеки, висока густина населення, а тому має місце значне антропогенне і техногенне навантаження на довкілля тощо. Статус центральної області накладає також певну відповідальність щодо впровадження інноваційних методів і технологій розвитку та швидких темпів переходу до збалансованого розвитку, як того вимагають зобов'язання перед світовою спільнотою і Європейським Союзом. Київська область — інвестиційно привабливий регіон України, про що свідчить позитивна динаміка капітальних інвестицій, які були спрямовані на модернізацію економіки області протягом 2009–2014 рр. [2].

Однак за аналітичними звітами Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку місце Київської області за індексами та індикаторами сталого розвитку знаходиться лише в кінці першої десятки рейтингу: за індексом сталого розвитку і компонентом якості життя займає 7, за компонентом безпеки життя — 8 позицію (табл. 3). Рівень і якість життя визначено базовими умовами формування

соціального потенціалу сталого розвитку. Результати комплексного оцінювання рівня та якості життя населення України, отримані за розрахунком інтегральних індексів рівня життя, показують, що загалом ситуація в Україні впродовж 2010–2012 рр. не поліпшилася. За узагальненою інтегральною оцінкою цільових орієнтирів, у всіх регіонах України (окрім м. Києва) більшість населення живе в умовах незадовільної якості життя [9].

Компонента якості життя — це інтегрована оцінка, яка враховує сумісно всі три виміри сталого розвитку і тим самим відображає взаємозв'язок між трьома нероздільними сферами розвитку суспільства: економічною, екологічною та соціальною. Тому, виходячи з табл. 4, для досягнення важливої мети збалансованого розвитку Київської області та при розробленні відповідних для цього заходів варто зосередитися на економічній площині — потребах ринку праці, економічній активності населення, інноваційній діяльності, капітальних інвестиціях, зовнішньоекономічній діяльності тощо.

У рейтингу областей України за індексом соціально-інституціонального виміру Київська область посідає третє місце, її випереджає лише м. Київ і Хмельницька обл. (відповідно 1 і 2 позиції в рейтингу). За цим напрямом «слабким» місцем є інституціональний розвиток. Це визначається невисоким рівнем довіри до ЗМІ, релігійних інституцій та низькою готовністю до протестів. Проте за іншими категоріями політики область має досить високі показники. Серед сильних сторін соціально-інституціонального розвитку області виділяється високий рівень забезпеченості житлом та високі показники

Таблиця 3

Стан вимірів сталого розвитку Київської області в 2013 р.

Показники сталого розвитку	Київська обл.	м. Київ	Середнє по Україні
Індекс сталого розвитку	0,989	1,340	1,883
Компонента якості життя	0,784	1,137	0,669
Індекс економічного виміру I_{ec}	0,290	0,799	0,227
Індекс екологічного виміру I_e	0,478	0,544	0,511
Індекс соціально-інституціонального виміру I_s	0,549	0,598	0,494
Компонента безпеки життя	1,380	1,623	1,214
Ступінь гармонізації	0,744	0,824	0,721
Місце в рейтингу за:			
– індексом сталого розвитку	7	1	
– компонентою якості життя	7	1	
– компонентою безпеки життя	8	1	

Джерело: [1, 14].

Таблиця 4

Категорії політики компоненти якості життя в Київській області, 2013 р.

Категорії політики	Київська обл.		Середнє по Україні
	Значення індексу	Місце в рейтингу	
<i>Індекс економічного виміру I_{ec}</i>			
Базові потреби	0,402	4	0,268
Підприємницька діяльність	0,252	7	0,209
Ринок праці	0,384	11	0,406
Інноваційно-інвестиційні можливості	0,175	7	0,126
<i>Індекс екологічного виміру I_e</i>			
Стан довкілля	0,514	15	0,507
Екологічні навантаження та небезпеки	0,419	26	0,519
Екологічне керування	0,502	17	0,506
<i>Індекс соціально-інституціонального виміру I_s</i>			
Розвиток людського потенціалу	0,583	4	0,487
Інституціональний розвиток	0,342	21	0,493
Якість життя	0,595	1	0,595

Джерело: [1, 14].

валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу [1, 2].

Найскладнішим залишається питання в Київській області щодо екологічної ситуації. Це свідчить і 21 місце в рейтингу областей за індексом екологічного виміру. За категорією політики «Екологічне навантаження і небезпеки» область перебуває на передостанньому місці.

За такими категоріями, як «Стан довкілля» та «Екологічне керування» область посідає відповідно 15 і 17 місця (табл. 4).

Найбільші екологічні проблеми області — це радіаційне забруднення території (останнє місце в рейтингу), викиди в повітря від стаціонарних і пересувних джерел на душу населення, інтенсивне водокористування. Для області

характерна територіальна нерівномірність у розміщенні промислового виробництва — на 9 з 25 адміністративних районів області припадає приблизно 7,5 % усієї потужності промислового виробництва. Київська область порівняно з іншими регіонами України за викидами в атмосферне повітря знаходиться позаду Донецької, Дніпропетровської та Луганської промислових областей. Валові обсяги викидів на Київщині становлять 4,5 % загального їх обсягу в Україні. Протягом 2013р. в атмосферу надійшло 277,3 тис. т забруднювальних речовин від стаціонарних та пересувних джерел забруднення (без урахування викидів діоксиду вуглецю), що в розрахунку на 1 км² території області припадає майже 9,9 т, а на одну особу — 160,7 кг [2, 8]. В області 470 промислових підприємства є джерелом забруднення атмосферного повітря. Найбільш забруднена територія Обухівського району, на яку припадає майже 35 % викидів шкідливих речовин у повітря, що зумовлюється розміщенням тут Трипільської ТЕС.

В області значне техногенне та демографічне навантаження на територію, чимала розораність земельного фонду, велика кількість радіоактивно забруднених земель унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до зони відчуження. Останніми роками у зв'язку зі значним зменшенням обсягів промислового і сільськогосподарського виробництва відбулося певне зниження викидів забруднювальних речовин у навколишнє природне середовище.

У Київській області нараховується 95 підприємств-водокористувачів, які скидають зворотні води в поверхневі водойми. На якість питної води, що подається населенню, негативно впливає стан джерел водозабору, технічний стан водопровідних споруд і мереж. Одним із найактуальніших питань у сфері житлово-комунального господарства є реконструкція очисних споруд Бортницької станції аерації м. Києва. Необхідність упровадження проекту зумовлена вкрай напруженою ситуацією з відведенням та очищенням стічних вод м. Києва.

На Київщині нараховується близько 550 суб'єктів підприємницької діяльності, виробництво яких пов'язане з утворенням небезпечних відходів. Для захоронення твердих побутових відходів в області є 39 полігонів та звалищ загальною площею 255,6 га. Три з них перевантажені, більшість не відповідає санітарно-технічним нормам.

Незважаючи на здійснювані природоохоронні заходи, стан основних життєзабезпечуючих природних систем (повітря, води і ґрунту) області незадовільний, у зв'язку з чим зростає негативний екологічний вплив на здоров'я населення.

Це підтверджується і значеннями індексу URESI (Ukrainian Regional Environmental Sustainability Index), який методологічно ґрунтується на індексі ESI-2005 (Environmental Sustainability Index) [16] і застосовується для оцінювання екологічної сталості регіонів в Україні. Індекс URESI охоплює компоненти «Екологічні системи», «Екологічне навантаження», «Небезпеки», «Регіональне екологічне керування» [3, 4]. За розрахунками Г. Статюхи і І. Джигирей, за показником URESI агломерат Київська область (разом з м. Київ) віднесено до групи «Екологічна сталість нижча від середньої» кластеру «Низька екологічна сталість», що свідчить про незадовільний екологічний стан докільля області і низький рівень прогресу регіону на шляху до сталого (збалансованого) розвитку [3, 12].

Дієвим механізмом поліпшення екологічної ситуації в Київській області може бути використання позитивного досвіду європейських країн у частині оптимізації параметрів природокористування через часткове зменшення обсягів використання земельних, водних, мінеральних ресурсів, а також певного прискорення процесу запровадження сучасних європейських підходів і стандартів екологічної безпеки.

Ще одним важливим показником сталого (збалансованого) розвитку є компонента безпеки життя — інтегрована оцінка, яка враховує сумарний вплив сукупності загроз на збалансований розвиток регіону. Для Київської області компонента безпеки життя за економічним виміром міститься на високому рівні, що інтегрально відповідає другій позиції в Україні. Однак більшість параметрів, які характеризують область, мають значення нижчі від середніх. При цьому рівень загроз економічного характеру в зрізі рівнів безробіття і зниження добробуту низька (23 позиція), технологічна відсталість також на низькому рівні по країні (26 позиція). Незважаючи на високі показники якості життя, мешканцям області варто зважати на невисокі показники середньої очікуваної тривалості життя (9 місце). За загрозами злочинності область опинилась у середині рейтингу, а за корупцією, яка є більш гострою проблемою, — на 7 місці.

Для Київської області, як і загалом для України, практикується прийняття рішень щодо економічного розвитку, соціальної сфери, технологічних інновацій і стану навколишнього природного середовища без належної системності й стратегічного передбачення, як того потребує зобов'язання перед міжнародною спільнотою. Тому проблема, на яку варто звернути основну увагу, — це визначення страте-

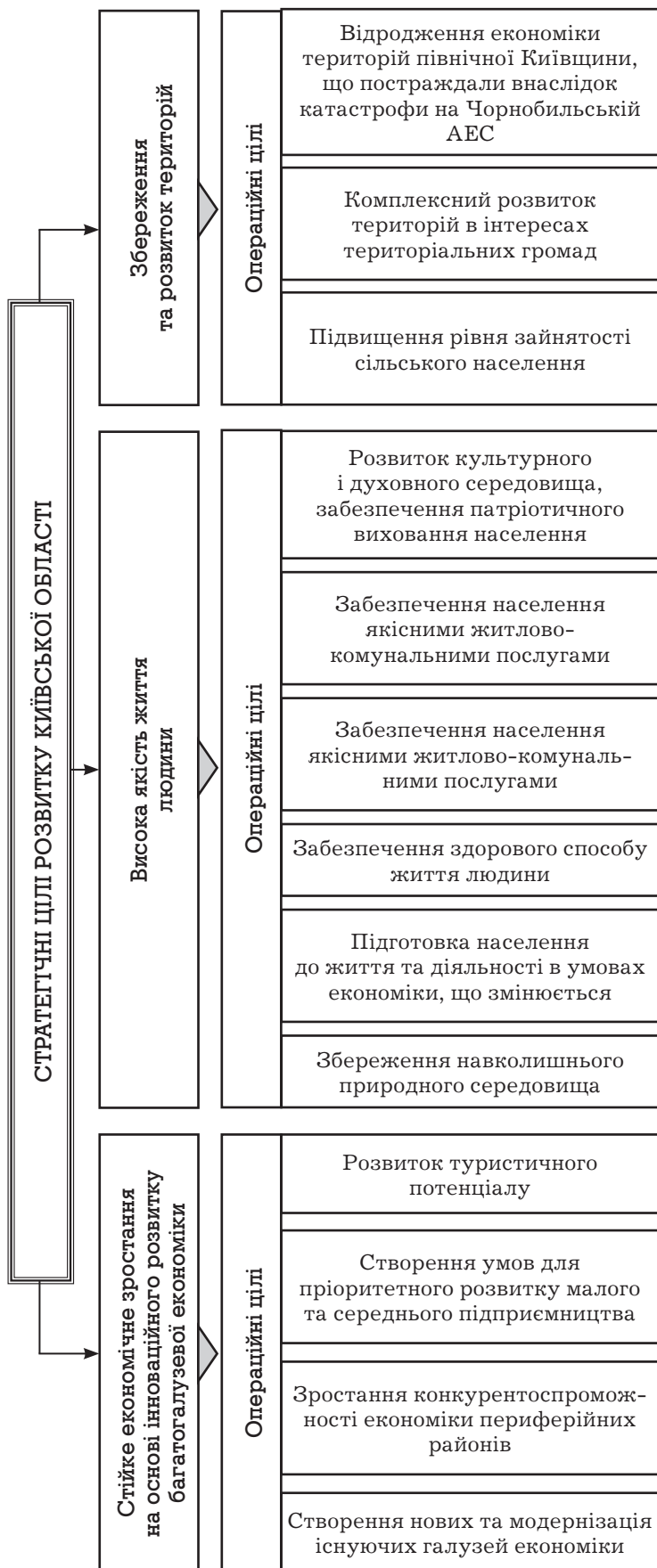

Рис. 2. Стратегічні та операційні цілі розвитку Київської області на період до 2020 р. Джерело: [13].

гічних напрямів трансформації регіональної політики відповідно до принципів збалансованого розвитку. Цю ситуацію потрібно постійно вивчати й аналізувати господарську своєрідність регіону, щоб можна було об'єктивно оцінювати та передбачати майбутній стан, диференційовано управляти процесами і прогнозувати розвиток різних секторів економіки.

Тому важливим кроком у політиці розвитку області є затвердження рішенням Київської обласної ради 04.12.2014 р. за № 856-44-VI «Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року» [13], у якій визначено три стратегічні цілі: 1) стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки; 2) висока якість життя людини; 3) збереження та розвиток територій (рис. 2). Стратегія розвитку області, крім власного бачення розвитку регіону, містить цілі, що відповідають меті та строкам реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.

Для досягнення стратегічної цілі 1 «Стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки» слід докласти зусиль на створення нових високотехнологічних виробництв, інноваційний розвиток існуючих підприємств, здійснювати політику стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, сприяти розміщенню інвестицій та нових видів бізнесу в північних та південних районах [13].

Для зростання економічного потенціалу та конкурентоспроможності регіону має бути забезпечено організаційне та просторове поширення інновацій, спрямування інформацій, технологій та інших інноваційних знань безпосередньо до суб'єктів господарювання. Реалізація стратегічної цілі 1 «Стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багато-

галузевої економіки» у середньостроковій перспективі має дати такі результати:

- створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційний розвиток існуючих підприємств;
- залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій до регіональної економіки;
- створення нових робочих місць;
- підвищення доходів населення;
- розвинутий малий і середній бізнес;
- диверсифікація експортних ринків збуту;
- зростання туристських потоків, розвиток інфраструктури та сфери послуг навколо туристських об'єктів та пам'яток, розвиток поселень, які мають туристський потенціал, створення нових комплексних туристських продуктів.

Для досягнення стратегічної цілі 2 «Висока якість життя людини» увагу буде зосереджено на:

- формуванні екологічного світогляду, заходах щодо збереження довкілля, очищення забруднених територій, формування сучасних підходів вирішення проблем, пов'язаних з твердими побутовими відходами;
- заходах, спрямованих на адаптацію широких верств населення до швидких змін на регіональному ринку праці; при цьому ключове завдання полягає в стимулюванні працевлаштування мешканців у межах власних районів, а не виїзду на роботу в інші;
- збільшенні поінформованості мешканців щодо сучасних уявлень та стандартів цивілізованого життя (найчастіше саме рівень поінформованості є визначальним у формуванні поведінки людини щодо таких питань, як здоровий спосіб життя, культура споживання, культура харчування, екологічна поведінка тощо);
- залученні громадськості до вирішення житлово-комунальних проблем через посилення громадського контролю за діяльністю комунальних підприємств, пошуку сучасних підходів до проведення реформ у житлово-комунальній галузі, зростанні інформованості в сфері енергозбереження;
- розвитку механізмів активізації мешканців до спільної участі у вирішенні місцевих проблем та налагодженні взаємодії громад.

Першочергову увагу в межах стратегічної цілі 3 «Збереження та розвиток територій» буде зосереджено на:

- економічному впливі на збільшення доданої вартості аграрного виробництва, формуванні додаткових доходів домогосподарств через підтримку малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції (обслуговую-

чих кооперативів, комунальних підприємств, асоціацій виробників);

- соціально-економічному впливі на збереження та підвищення трудового потенціалу сільських територій, спрямованому на розвиток інфраструктури там, де вона дозволяє суттєво активізувати економічний та соціальний розвиток.

ВИСНОВКИ

На найближчу перспективу орієнтирами розвитку Київської області вибрано шлях загальносвітового вектора розвитку на засадах збалансованого поєднання економічних, екологічних і соціальних складових. Реалізація затвердженої «Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року» забезпечить економічне зростання всіх галузей економіки, високий рівень життя мешканців області, збереження природних та соціальних ресурсів і виведе область на перші щаблі рейтингу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти / Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. М. З. Згуровський. — К.: НТУУ «КПІ», 2014. — Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку (2013). — 2014. — 172 с.
2. Державна служба статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Джигирей І.М. Оцінювання екологічної сталості регіонів України на основі даних 2008 року / І. М. Джигирей, Г. О. Статюха // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2010. — № 6/6. — С. 51–60.
4. Згуровський М.З. Оценивание устойчивого развития окружающей среды на субнациональном уровне в Украине / М.З. Згуровский, Г.А. Статюха, И. Н. Джигирей // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2008. — № 4. — С. 7–20.
5. Зеркалов Д.В. Проблеми екології сталого розвитку: Монографія / Д. В. Зеркалов; за наук. ред. Ю. О. Полукарова. — К.: Основа, 2013. — 430 с.
6. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / За наук. ред. акад. НААН М.А. Хвесика. — К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. — 40 с.
7. Національна парадигма сталого розвитку України / За заг. ред. акад. НАН України Б.Є. Патона. — К.: ДУ «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. — 72 с.
8. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Київської області у 2013 році / Департамент екології та природ-

- них ресурсів Київської обласної державної адміністрації. — К., 2014. — 249 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eco-kiev.com>
9. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / За ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. — К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. — 776 с.
 10. Сталый розвиток регіонів України / Наук. кер. М.З. Згуровський. — К.: НТУУ «КПІ», 2009 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://activity.wdc.org.ua/ukraine/Isd_ukr-2400dpi-10.pdf
 11. Стан виконання в Україні положень «Порядку денного на ХХІ століття» (2002–2012) / За ред. Л.Г. Руденка. — К.: Академперіодика, 2014. — 359 с.
 12. Статюха Г.О. Оцінювання екологічної сталості регіонів України на основі даних 2005–2007 років / Г.О. Статюха, І.М. Джигирей, І.А. Тищенко // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2009. — № 3/6 (39). — С. 20–25.
 13. Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року. — К., 2014. — 90 с.
 14. Український підрозділ Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку (СЦД-Україна). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://wdc.org.ua>
 15. Environmental Sustainability Index 2005: Benchmarking National Environmental Stewardship / Yale Center for Environmental Law and Policy. — 2005. — 408 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.yale.edu>.
 16. Environmental Performance Index 2014. Full Report and Analysis. — New Haven CT: Yale Center for Environmental Law & Policy, 2014. — 172 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.issuu.com>
 17. Voitko S. European Union and Ukraine: the Present and Dynamics of Indicators for Sustainable Development / S. Voitko // KSI Transactions on Knowledge society. — 2013. — Vol. 6, No 3. — P. 18–23.
 18. Pilot 2006 Environmental Performance Index. — New Haven: Yale Center for Environmental Law & Policy, 2006. — 356 p. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sedac.ciesin.columbia.edu>.

УДК 316.334.55

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Н.В. Палапа

*доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник
завідувач лабораторії розвитку сільських територій*

Інститут агроекології і природокористування НААН

Проаналізовано сучасний стан законодавчого забезпечення розвитку сільських територій в Україні. Запропоновано напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення збалансованого розвитку сільських територій.

Ключові слова: *сільські території, збалансований розвиток, законодавство.*

В Україні сільські території традиційно пов'язуються з агровиробництвом, тоді як розвинуті країни світу характеризуються інтегрованим сільським розвитком, що відображає комплексні зв'язки і взаємодії сільських економік. З огляду на загальносвітові тенденції, зменшення важливості аграрного сектора вже не залишає жодних сумнівів у тому, що концепція сільського розвитку набагато ширша порівняно з концепцією аграрного розвитку [1].

Питання формування соціально-економічних передумов розвитку сільських територій набуває особливо актуального значення, оскільки потребує від держави і регіонів

не лише напруженості організаційної роботи щодо забезпечення соціального становища, а й величезних фінансових ресурсів.

Ю. Губені вважає, що вітчизняна політика розвитку сільських територій повинна будуватися, спираючись на наукову базу, яка має бути зорієнтована на дотримання певних норм і вимог, що вже сформовані в більшості європейських країн. На думку І. Прокопи, інтерес до проблематики розвитку сільських територій зумовлено низкою обставин: «необхідністю повнішого використання соціальних і просторових факторів конкурентоспроможності АПК і водночас — запобігання зростанню соціальної